

СТАНОВИЩЕ

от

**проф. Николай Стойков за дисертационния труд
на кандидата Милко Душков Няколов „Гайдарското изпълнителско изкуство
във Варненско и Шуменско” за присъждане на степента „Доктор”
към катедра „Музикален фолклор” в АМГИИ – Пловдив**

Написването на това изследване от кандидата г-н Милко Няголов е насочено правилно към инструмента гайда в райони, където инструментът е основен за населението и изследван по-епизодично, макар че в тези региони се намират силните гайдарски школи; Информацията е доста оскъдна за тях и затова дисертантът е насочил обекта на своето изследване, предметът и целта като своя основна задача. Затова се използват и методите на анализ – синтез; теренно проучване; наблюдение; наративен метод; снимков материал; диктофони и интернет пространство.

Целта на разработка е насочена към практическото приложение както и към голямата армия от гайдари – свирачи в България. Поради малкото разработени трудове по темата, а особено и за този район /Варненско и Шуменско/ авторът се обръща и към класическите написани образи по темата за гайда от най-изтъкнати наши музиковеди и композитори. Примери не се изброяват от рецензента, поради тяхното изчерпателността, която е дадена в труда. Затова и той е изграден правилно: от 207 стр.; 30 илюстрации; 95 нотни примера, карти и други приложения – общо 255 стр. – като мелодиите от Варненско и Шуменско са 42, в 4 глави с богати подглави, които притежават широк обхват на изследване. В посочените подробности от историческата справка съвсем правилно се изтъква стратегическото положение на тези окръзи, и генезисът на зараждането на музикалната ни култура с изявените музикални формации на читалището „Добри Войников” – така тези факти потвърждават идентичността на нашата култура през вековете, особено чрез езика на музиката си нашият народ се е предпазил от изчезване.

Това обстоятелствено се изследва, описва и документира при описанието на населението на тези региони, от преселническите вълни през времето, както и на коренното население. А тези преселници идват и със своите любими народни инструменти. Интересна е тезата за местата на изобретяване на гайдата във връзка с големи стада добитък. В глава I-ва се описват и всички села от Шуменска област, както и Варненски окръг. Хубав и удачен метод е и разделянето на Варненски регион на

няколко „гайдарски кръгове”, което дава и своеобразна характеристика на изпълнителите и професионално. Това става и при характеристиката на Шуменски и Новопазарски музикални изпълнения като традиция. Една от основните глави правилно се разглежда проблема за еволюционните процеси, които засягат пряко конструкцията и интонационно-стилово изпълнението при репертоара. Гайдата се изгражда като широко конструиран инструмент, който да изпълни сложната музикална задача да обогати и пренесе нашата автентична музика през времето, а също и да обслужва камерното и оркестрово мислене на народния музикант и слушател. Дълбоко сме убедени, че народният талант с мъдрост няма да допусне до народната оценка на сцената лъже пророк – изпълнител и аранжор. Тя отбила най-талантливото, а другото отива в кошчето на времето! Интерес представлява и информацията за двугласната гайда, изобретение на свирача Минко Николов; гайдунциата с осемгрифови отвора с майстор на гайди Апостол Апостолов; ручилото на Н. Антонов, което може да се използва за два различни стора гайдунци; говори се за допълнителни грифови отвори с клапа, както и използването на изкуствени материали за изработване на някои части на инструмента. Това показва развитието на една творческа инвенция за подобряване механиката на инструмента, която от своя страна ще обогати и инвенцията на народния изпълнител и импровизатор не е избегната темата и за инструмента.

Добре приет от народа ни, и в различните ритуали на „Трифон Зарезан” и в някои погребални ритуали. И традиционно се достига и до съвременните самодейни състави, сватбарски оркестри, музикални школи и други.

Трета и четвърта глава имат доминантен характер за изследването, като приносният момент се акцентира на типичните за региона гайдарски мелодии, непубликувани и дешифрирани от лошокачествени апарати навремето, но те също носят и духа на своите съчинители и представляват голям интерес и принос при изследването им. Макар че голяма част от безмензурните мелодии са като повторение, пренесени на езика на инструмента, те също показват генезиса на това изкуство – в няколко раздела те са обобщени и като анализ на тези мелодии. В глава IV-та авторът достига до „забранената зона” – майсторлъка при характерните похвати при: първи и втори вариант за получаване на вибрато; както е описан и трети, четвърти и пети варианти за него. Това е приносен момент в труда, Четвърта глава е изградена основно върху интерпретационните възможности на инструмента чрез изразните възможности от миналото и обогатени в наши дни. Тази глава, а е с изявен приносен характер като справочник по инструментознание в областта на народните инструменти и засяга

темите за глисандо; подложените специфични кратки тонове; свиренето на легато; щрих стакато; както и специфичността при маниера на „кърма“; двойния гриф при гайдаря Красимир Кондов; и редицата мелизми за орнаментиране като:/ мордента и неговата разновидност, пратрилер и други. Така почти изчерпан арсенала от изразни средства при гайдата ни дава основание да определим това изследване като едно от първите по рода си изчерпателни трудове на тези тема и да маркираме по-главните негови приноси:

1. Генерален принос... първо по рода си изследване.
2. За първи път е описано гайдарските похвати чрез 42 мелодии, като специфичните моменти от тях – фрагменти са анализирани.
3. Чрез снимков материал са уточнени и различните гайди и техните конструктивни разновидности.
4. Някои похвати като „кърма“ и „ритмизиране на мелодия“ са анализирани и изследвани.
5. Трудът представлява ценно пособие за студентите от ВУЗ; за изпълнители и научни работници; за развитие при изследването на тези инструменти в района в гр. Варна и Шумен.

С тези си качества дисертационния труд на кандидата Милко Няголов дава своя принос на научен работник и с желание ще гласувам за присъждането му от научното жури образователната и научна степен „ДОКТОР“.

11.06.2018 г.

С уважение: Академик проф. Николай Стойков